

با حضور کارشناسان بررسی شد:

انس کودکان با قرآن کریم؛ چرا و چگونه؟

سمانه آزاد

اشاره

دوره کودکی بهترین و مناسب ترین سن برای یادگیری و تأثیر پذیری است، انس با قرآن کریم، یادگیری و رفتار طبق آموزه های آن نیز باید از سنین کودکی آموزش داده شود.

اما انس با قرآن کریم به چه معناست و هدف از آن چیست؟ در این برنامه که در دوره پیش دبستانی اولویت دارد، چه عواملی تأثیر دارد و چه حیطه هایی را در برمی گیرد؟

آیا یک برنامه خاص در زمینه انس کودک با قرآن می تواند برای همه کودکان با نیازها و علاقه های متفاوت پاسخگو باشد؟

این ها بخشی از سؤالی است که سعی شد در نشست دوم با حضور کارشناسان قرآن و مربیان پیش دبستانی به آن ها پاسخ داده شود.

محبت و مهرورزی است من فکر می کنم در برنامه ها و فعالیت هایی که درباره انس کودکان با قرآن اجرا شده است، به جنبه «رسیدن به آرامش» کمتر توجه می شود. این کارشناس قرآن ادامه داد: «در انس، به خصوص انس با قرآن، رسیدن به آرامش امری کلیدی است. به طوری که وقتی کودک با قرآن روبه رو می شود، گویی گم شده اش را یافته است. اگر به این نکته در انس با قرآن کریم توجه نکنیم، انس به عادت تبدیل می شود که با مفهوم اصلی آن بسیار تفاوت دارد.

برای رسیدن به این درجه، باید به بررسی و شرح عوامل و راهکارها بپردازیم.» وی همچنین بر توجه به حوزه عاطفی در ایجاد انس با قرآن تأکید کرد و افزود: «انس ارتباطی محبت آمیز است، یعنی ما با حیطه عاطفی سر و کار داریم. اما به نظر می رسد روش های ما در حیطه شناختی است. لذا نیاز به بازنگری ضروری می نماید. حیطه عاطفی به حیطه های دیگر مانند شناختی وابسته است، ولی نگاه ویژه به دلیل توجه به حیطه عاطفی و تأثیر گذاری عاطفی است. در واقع نوع ارتباط خود مربی با قرآن در این موضوع تأثیر گذار است.

در حوزه خانواده هم این موضوع اثرگذار است. وقتی کودک متوجه می شود پدر و مادرش حین نماز خواندن، دعا کردن و قرائت قرآن حالت روحی دیگری دارند، تأثیر می پذیرد.

ما در بحث انس با قرآن باید دنبال راهکارهایی بگردیم که حیطه عاطفی را به شکل محبت آمیز و مهرورزی دنبال کنند.»

انس با قرآن پرداخت و آن را چیزی از جنس رابطه دانست و گفت: «بحث انس با قرآن کریم یکی از مباحث تمام نشدنی است. آقای معمارزاده به نکته مهمی درباره مربی در آموزش قرآن اشاره کرد. اما من گمان می کنم پیش از آنکه به عوامل مؤثر در انس با قرآن بپردازیم، باید موضوع انس با قرآن را معنا کنیم و بشناسیم.

به نظر می رسد مفهوم انس نوعی خروجی باشد که مربی در بروز آن بسیار مؤثر است. انس شامل چند جزء است که اگر آن ها کنار هم قرار گیرند، می توان مفهوم کلی آن را به دست آورد.

در روایات و آیات مَثَل انس به انس کودک شیرخوار به مادرش توصیف شده است. در این مثال؛ خروجی، کودک یا نوزادی است که هیچ چیز جز مادر او را آرام نمی کند. بنابراین، به نظر می رسد انس چیزی از جنس رابطه است. نکته دیگر این است که این ارتباط، ارتباطی همیشگی است، یعنی ارتباط گذرا نیست که گاه اثر کند و گاه نه. هم چنین، انس ارتباطی آمیخته با

تأثیر مربیان در ایجاد انس با قرآن کریم از موضوعاتی بود که احمد معماری زاده در ابتدای این نشست به آن اشاره کرد و گفت: «عوامل متعددی در ایجاد انس با قرآن تأثیر دارد که مربی یکی از عوامل بسیار مهم ایجاد آن در کودکان است. مثلاً در خصوص برنامه آموزش قرآن که در بسیاری از مدارس و کلاس ها به صورت هماهنگ اجرا می شود، شاهد بودیم که برخی کودکان در بعضی از کلاس ها با علاقه بیشتری حضور پیدا می کردند. با این که محتوا و روش در کلاس ها یکسان بود، ولی بعضی مربیان از ویژگی هایی برخوردار بودند که می توانست ارتباط معنوی همراه محبت با بچه ها ایجاد کند و به این ترتیب انس و علاقه بچه ها را به قرآن زیاد می کرد. پس مربی عاملی مهم در ایجاد انس با قرآن در کودکان است.

از این رو باید شاخص هایی را در انتخاب مربی قرآن در نظر داشته باشیم و صرف دانستن روش و محتوا را کافی ندانیم.»

در ادامه حجت الاسلام محسن علی اکبریان به اهمیت تبیین و تعریف

انس با قرآن؛ تربیت قرآنی عملی

حجت الاسلام سید محمد مهدی طباطبایی از جامعه القرآن الکریم، به برخی معانی انس مانند علم، آموزش و عشق اشاره کرد و به اهمیت پرداختن به انس عملی اشاره نمود. وی گفت: «یکی از معانی انس علم و آموزش است، پس مسأله علم آموزی نیز در انس وجود دارد. البته انسی که رابطه همیشگی و محبت آمیزی را با آرامش و علاقه همراه داشته باشد.

مسأله تعلیم مدام هم در این موضوع مطرح است. ما در مراکز پیش دبستانی جامعه القرآن الکریم، مادران را نیز در کلاس‌ها شرکت می‌دهیم که یکی از تفاوت‌های مهم ما با آموزش و پرورش است. این موضوع باعث می‌شود کودکان، انس خود با مادرانشان را حفظ کنند که زمینه‌ای است برای انس مستمر با قرآن. همان‌طور که در روایات آمده که حضرت فاطمه زهرا (س) این انس را با حسنین (علیهم السلام) داشتند.»

وی افزود: «یکی دیگر از معانی انس عشق است. یعنی نوعی رابطه دائمی که همراه با علم آموزی مستمر باشد و مقدمه‌ای باشد برای دوره بعدی یعنی دوره ابتدایی. نباید مرحله پیش دبستانی و تأثیرات آن را از مرحله ابتدایی جدا دانست.

درخصوص این موضوع باید انس عملی را نیز مدنظر قرار دهیم. انس تنها قرائت الفاظ نیست، بلکه عمل کردن به آن را نیز شامل می‌شود. ما در برنامه و فعالیت‌هایمان سعی کردیم به این مقوله بپردازیم. برای مثال، اگر به کودکی احسان به والدین را می‌آموزیم، مصادیق عملی آن را نیز گوشزد می‌کنیم تا در خانه به کار ببرند. این انس عملی با قرآن است. گاهی دیده می‌شود که فقط الفاظ به کودک آموزش داده می‌شود، اما عمل را از بچه نمی‌خواهیم. در صورتی که باید نوعی تربیت قرآنی عملی را پی بگیریم.»

اهمیت توجه به انعطاف در برنامه‌ها

محسنی از فعالان آموزش قرآن در پیش دبستانی یکی دیگر از حاضران این نشست بود.

وی در سخنانی، آگاهی کودک را از

نمی‌شود. پیشنهاد من است که کمی انعطاف در برنامه‌های پیش دبستانی داشته باشید و به مؤسساتی که در این زمینه کار کرده‌اند، نیز توجه کنید و مراکز دیگر را هم در کار دخالت دهید.»

مخاطب این برنامه کیست؟

در ادامه این نشست **حجت الاسلام طباطبایی** به اهمیت انس با دین اشاره کرد و گفت: «وقتی از انس حرف می‌زنیم بهتر است نه فقط از انس با قرآن بلکه از انس با دین نیز صحبت کنیم و به کودکان بیاموزیم. همان‌طور که در آیات و روایات هست که به کودکان تا چیزهایی از علوم ما بیاموزید که منظور مطالبی از دین است. هم‌چنین، در روایات آمده که اشعار ابی‌طالب را به فرزندان بیاموزید که اشعار حکمت آموزی بودند که به جای آن‌ها می‌توانیم از اشعار سعدی یا اشعار راحت‌تر استفاده کنیم؛ یعنی هرآنچه انسان را با دین، خداوند، پیامبر و قرآن مأنوس کند. پس نباید قرآن را به تنهایی ببینیم، قصص انبیاء، اشعاری که درباره اصول و فروع دین و مسائل اخلاقی هست، نمایشنامه‌ها و تمام قصه‌های کودکانه‌ای که به انس با دین مربوط می‌شود، لازم است.»

شیرین باز یاریان، مربی با سابقه

**علی اکبر یان: انس ارتباطی
محبت آمیز است، یعنی ما با
حیطه عاطفی سر و کار داریم.
اما به نظر می‌رسد روش‌های
ما در حیطه شناختی است.
بنابراین نیاز به بازنگری ضروری
است**

لذت می‌برند.»

این مربی قرآن افزود: «ما در پیش دبستانی مانند دوره ابتدایی نمی‌توانیم تحکم داشته باشیم. چند سال است که برنامه انس با قرآن کریم تصویب شده است، اما آیا همه‌جا آن را به اجرا گذاشته‌اند؟ متأسفانه، اینطور نیست و همه جا این برنامه اجرا

پیش دبستانی نیز در ادامه این نشست اهمیت توجه به مخاطب را در طرح انس با قرآن کریم و نیازها و علاقه‌های او متذکر شد. وی گفت: «در این بحث، انس با قرآن در دوره پیش دبستانی مطرح است. پس باید مخاطب، علاقت و نیازهایش را بشناسیم تا بتوانیم انس ایجاد کنیم.»

نخستین ارتباط کودک در دوره پیش دبستانی با مربی است. مربی ابتدا باید کودک را عاشق خود کند و سپس به تدریج چیزهایی را که مدنظر دارد، القا کند. مربی از طریق بازی، سرگرمی، نقاشی، کاردستی و... می تواند مضامین دینی را نیز انتقال دهد. در واقع مربی این قدرت را دارد که آموزش هایش انسان ساز یا انسان سوز باشد.

با وجود این، نکته ای که باید به آن توجه کرد، آموزش مربیان است. یعنی مربی که الگوی کودک است تا آموزش نبیند نمی تواند آموزش دهد. پس ابتدا مربی باید آموزش ببیند؛ سپس، آن را به زبان کودکانه به مخاطبش منتقل کند.

من آموزشها و روش های بسیاری را دیده ام، اما انس کودکان با قرآن در میان آنها کم رنگ بود، به طوری که فقط آموزش مهم بود و حیطة عاطفی مورد توجه زیادی قرار نمی گرفت. این در حالی است که هر چیزی که باشادی و علائق ما هماهنگ باشد، ماندگاری بیشتری در ذهن ما دارد. پس قدم نخست آموزش مربیان با چگونگی و نحوه تعامل با کودکان مرتبط است و پس از آن قسمت های دیگر را باید آموزش داد.

بازیاریان به قوانین یادگیری نیز اشاره کرد و افزود: «یکی از قوانین یادگیری قانون مجاورت است؛ یعنی آموزش باید در کنار بچه ها صورت گیرد. قانون مشابهت هم باید رعایت شود که به ملموس بودن یادگیری اشاره دارد. یعنی همه آموزش های ما باید در سطح بچه ها و به زبانی باشد که دوست دارند و لذت می برند. مربی نیز باید به گونه ای باشد که خودش نخستین الگوی بچه ها باشد. البته در کنار مربی، خانواده نیز تأثیر بسیار زیادی

حجت الاسلام سید محمد مهدی طباطبایی: گاهی دیده می شود که فقط الفاظ به کودک آموزش داده می شود، اما عمل را از بچه نمی خواهیم. در صورتی که باید نوعی تربیت قرآنی عملی را پی بگیریم

دارد.»

هر کسی از ظن خود شد یار من

در ادامه این نشست، سعید امیری، از دفتر آموزش پیش دبستانی، به برداشت های گوناگون و متعدد از طرح «انس با قرآن» اشاره کرد. هم چنین، وی هدف ایجاد این طرح را در دوره پیش از دبستان شرح داد و گفت: «دفتر آموزش پیش دبستانی و حوزه ستادی پیش دبستانی همواره سعی کرده است، شناختی کافی از بحث پیش دبستانی در سراسر کشور داشته باشد که به نتایج خوبی هم رسیده است.

یکی از نکاتی که در این بازدیدها به آن برخوردیم، تعدد و تنوع محتواها بود. مؤسسات پیش دبستانی، با برداشت خود از برنامه «انس با قرآن کریم» سعی در اجرای آن داشته است. از این رو می توان گفت که در این حوزه تفرق به وجود آمده است. یعنی برداشت ها از موضوع انس با قرآن در نوآموزان متفاوت است و گاه فاصله ها بسیار زیاد است. رویکرد ما در دوره پیش دبستانی ایجاد انس با قرآن کریم است نه قرآن آموزی. هدف ما لزوماً این نیست که نوآموز قرآن را یاد بگیرد و بخواند و تنها به یک قاری و حافظ قرآن تبدیل شود. هدف ما در دوره پیش دبستانی که دوره ای کاملاً اساسی محسوب می شود، تقویت مهارت های نوآموزان، ایجاد تغییر و آمادگی های لازم در آنهاست. حتی خانواده ها متوجه این تغییرات می شوند و می بینند نوآموزی که مهر ماه وارد پیش دبستانی می شود، در اردیبهشت ماه و پایان این دوره تغییر پیدا کرده است و اگر کودک مربی خوبی داشته باشد، این تغییرات

و رفتارها رنگ و بوی قرآنی نیز خواهد داشت. آیا ما چنین انتظاری داریم یا فقط می خواهیم کودکان را حافظ قرآن کنیم که تنها بتوانند قرآن بخوانند؟

همان طور که می دانیم چهار هزار کشته شده جنگ خوارج حافظان و قاریان قرآن بودند که در مقابل امیرالمومنین (ع) جنگیدند. آیا هدف ما این است که حافظ قرآن بدون عمل تربیت کنیم؟ کسی که با قرآن، ولایت و تبعیت از ولایت آشنایی ندارد؟ یا واقعا می خواهیم کودکی را تربیت کنیم که در دنیای امروز و زمان خودش زندگی می کند؟ بچه های امروز برای بیست سال آینده تربیت می شوند. آیا ما مهارت های لازم و متناسب با نیازهای دنیای امروز را در اختیار کودکان می گذاریم یا صرفاً نوآموزی تربیت می کنیم که انبوهی از اطلاعات و مفاهیم را دریافت کرده است؟

متأسفانه انتظار ما از نوآموزی که تنها هشت ماه در دوره پیش دبستانی تحصیل می کند، انتظاری هشت ساله است.

اطلاعات، محتوا و حتی کتاب های بسیاری را در اختیار مربیان پیش دبستانی قرار می دهیم و وقتی به سراغ بسیاری از مربیان می رویم؛ اظهار می کنند که با این حجم از

پیشنهاد من این است

که کمی انعطاف در برنامه های

پیش دبستانی داشته باشید

و به مؤسساتی که در این زمینه

کار کرده اند، نیز توجه کنید. مراکز

دیگر را هم در کار دخالت دهید

محسنی

وی، آموزش عملی به کودکان و کاربست آموزه‌های قرآنی به صورت عملی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. وی در این باره گفت: «آنچه در دوره پیش‌دبستان مهم است، یکی اینکه کودک و خانواده‌اش مخیر هستند و دوم اینکه اصل آموزش‌های پیش دبستانی بر بازی، آموزش غیرمستقیم و مخیر بودن است که باید به آن‌ها دقت کرد. ویژگی دیگر توجه به عمل در دوره پیش‌دبستان است. امام حسن (ع) می‌فرماید:

شیرین بازیاریان

«نزدیک‌ترین مردم به قرآن کسی است که به قرآن عمل کند ولو اینکه حافظ هم نباشد.» پس فلسفه و هدفی که ما باید به دنبالش باشیم عمل است. در خصوص ضرورت آموزش مطالب دینی هم باید گفت که به، ضرورت دارد.

در روایات آمده که در تربیت فرزند پیش از آنکه گروه‌های منحرف از شما سبقت بگیرند، حرکت کنید.

توجه به ظرفیت افراد برای پرداختن به کار متناسب با توانایی‌ها نیز نکته دیگری است که در روایات متعدد مدنظر قرار گرفته است. برای نمونه برخی کودکان در حدی هستند که تنها می‌توانند ذکر (عبارات ساده و کوتاه) بگویند. پس از آن‌ها در حد توانایی‌شان انتظار داشته باشیم.

این تقسیم‌بندی‌ها در روایات ما آمده است اما این ما هستیم که گاه دچار افراط یا تفریط می‌شویم؛ چرا که از منابع اسلامی خوب استفاده نکرده‌ایم.

نکته بعدی این است که باید از روش‌های جدید در آموزش استفاده کنیم. محتواهای

که آیا حق داریم با یک برنامه آموزشی قرآن عده‌ای از کودکان را ولو پنج درصد به قرآن بدبین و دلزده کنیم؟ این موضوع در خصوص آموزش ریاضیات یا درس‌های دیگر ممکن است پیش بیاید، اما وقتی که یک نفر از قرآن و دین دلزده شود، خیلی متفاوت است. لذا فکر می‌کنم این‌ها نکاتی است که بسیار حائز اهمیت‌اند. شاید جلوگیری از اعمال برخی روش‌ها به این دلیل باشد که خروجی‌های منفی هم داشته است. من فکر می‌کنم همه

بازیاریان: من آموزش‌ها و روش‌های بسیاری را دیده‌ام، اما انس کودکان با قرآن در میان آن‌ها کمرنگ بود، به طوری که فقط آموزش مهم بود و حیطة عاطفی مورد توجه زیادی قرار نمی‌گرفت

این مباحث قابل ذکر و بررسی است. وی هم‌چنین افزود: «تفاوت‌های فردی در این زمینه کاملاً مشهود است. پس برنامه‌ریزی عمومی آموزش و پرورش باید همه را شامل شود و همه را در بر بگیرد. ضمناً پیش از این‌ها باید فکر کنیم که آیا

حق داریم آموزش‌هایی از قبیل برنامه انس با قرآن را در برنامه درسی کودکان بگنجانیم؟ آسیب‌شناسی این مسأله به نظر اساسی و لازم است.

ما باید بر حیطة عاطفی تأکید و علقه عاطفی با قرآن را ایجاد کنیم. برای ایجاد این رابطه، ممکن است از داستان‌های قرآن، طراحی شعر و سرود و فعالیت‌های دیگر استفاده کنیم. اگر هدف مشخص باشد، کانال‌ها و روش‌های رسیدن به هدف معلوم می‌شود.»

دو صد گفته چونیم کردار نیست
آموزش در دوره پیش دبستان ویژگی‌هایی دارد که حجت‌الاسلام طباطبایی در سخنانی به آن اشاره کرد. به اعتقاد

محتوا باید چه کرد؟ البته، خلاف این موضوع هم هست و برخی مربیان گمان می‌کنند باید تک‌تک مفاهیم و محتواها را تدریس کنند. امیری ادامه داد: «پس، ابتدا باید بدانیم هدف از ایجاد انس با قرآن، تربیت و پرورش نوآموزان چیست؟ آیا می‌خواهیم نوآموز را برای ورود به جامعه جمهوری اسلامی و جامعه جهانی آماده کنیم؛ به طوری که با قرآن هم مأنوس باشد، یا هدفمان این است که نوآموزی تربیت کنیم که صرفاً حجمی از اطلاعات را دریافت کرده است؟

باید بدانیم نوآموزی که تربیت می‌کنیم، در دوره ابتدایی چگونه است؟ آیا فردی عامل به قرآن شده است و آیا هدف ما تربیت فردی عامل به قرآن است؟ هم‌چنین، باید بازخوردها را در زمینه میزان موفقیت در آموزش قرآن به بچه‌ها بدانیم.

انتظار آموزش و پرورش این است که مهارت‌های کودکان را برای زندگی در جامعه تقویت کنیم؛ اما با توجه به اینکه ما مسلمان هستیم، فرصت انس با قرآن را نیز در کنار این مهارت‌ها برای آن‌ها به وجود بیاوریم.

در این زمینه، باید به علائق بچه‌ها توجه کنیم. مثل قصه‌گویی و شعرخوانی. زیرا می‌خواهیم به صورت کاملاً لطیف به بچه‌ها قرآن را آموزش دهیم.

آموزش قرآن؛ آری یا نه؟

اینکه ما به عنوان مربیان پیش دبستانی اجازه آموزش قرآن را داریم یا خیر، موضوعی بود که **علی اکبریان** در سخنانی به آن پرداخت و گفت: «خطاب بسیاری از روایات درباره آموزش ابتدا به پدر و سپس به مادر است، آن هم در فضای آکنده از مهر و محبت که اگر در این میان اشکالی هم هست، مهر و محبت آن را حل می‌کند.

حال خوب است که به عنوان مربی و معلم از خود بیرسییم، آیا می‌توان همان دستوری را که به پدران داده شده، در قبال کودکانی که در اختیارمان هستند، اعمال کنیم؟

هم‌چنین، جا دارد از خود سؤال کنیم

انتظار آموزش و پرورش این است که مهارت‌های کودکان را برای زندگی در جامعه تقویت کنیم؛ اما با توجه به اینکه ما مسلمان هستیم، فرصت انس با قرآن را نیز در کنار این مهارت‌ها برای آن‌ها به وجود بیاوریم

ممکن باشد، بهتر است. نیاز است که در این زمینه هم توجه شود.

مدرسه جایی است که همه در آن احساس موفقیت کنند، اما این بدان معنی نیست که همه به حد معینی از یادگیری برسند. هر کس متناسب با توانایی و استعداد خود فرا می‌گیرد. البته نمی‌گوییم که مدرسه یا مؤسسه برنامه نداشته باشد. بلکه می‌گوییم مدرسه یا مؤسسه برنامه‌ای جامع و کامل را آماده و اجرا کند که کودکان در حد توان خود آن را فرا گیرند. قرآن کتاب زندگی است و تنها برای خواندن نیست.

انس کودکان با قرآن ضرورتی انکارناپذیر است و از عناصر مهم آن توجه به جنبه‌های عاطفی در فرایند آموزش‌های پیش دبستانی در زمینه قرآن است و همه بر این نکته اتفاق نظر دارند که باید با پرهیز از افراط و تفریط‌ها و شناخت دقیق از مخاطب - کودک ۵ ساله - دغدغه‌مأنوس شدن کودکان با قرآن، دوست داشتن و علاقه به یادگیری آنان را داشته باشیم.

آن‌شاه‌اله در ادامه راه و گفت‌وگوها به این مهم پرداخته شود.

طباطبایی و «جواد فروغی» مطرح شدند. خانواده‌ها و کودکان علاقه‌مند شدند و به سمت قرآن آمدند.

صدا و سیما در مطرح شدن آن‌ها نقش مهمی داشت. به تعبیر امام خمینی (ره)، صدا و سیما دانشگاه است. اگر صدا و سیما می‌خواهد درباره انس با قرآن فرهنگ‌سازی کند، باید از دیدگاه‌های کارشناسی استفاده کند و بعد به این حیطه وارد شود. البته، صدا و سیما و آموزش و پرورش به تنهایی نمی‌توانند کاری کنند و باید خانواده‌ها را هم مدنظر داشت.

آموزش و پرورش نیز باید دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های لازم را برای این موضوع فراهم و کار را برای مؤسسات و ادارات تسهیل کند. نظر دفتر تألیف کتب درسی درباره محتوای قرآنی مؤسسات باید جنبه پژوهشی داشته باشد و تنها نظری و براساس معیارهای خاص نباشد. قرآن با ریاضی و علوم دیگر فرق می‌کند. لازم است با دقت و بررسی بیشتری در این حیطه کار شود. روش‌های جدید در این زمینه را نادیده نگیریم.

از آن‌جا که خانواده‌ها و افراد متفاوت‌اند، باید محتوای مختلف طراحی شود. هم‌چنین

معماری زاده: نظر دفتر تألیف کتب درسی درباره محتوای قرآنی مؤسسات باید جنبه پژوهشی داشته باشد و تنها نظری و براساس معیارهای خاص نباشد

آموزش و پرورش با سخت‌گیری‌هایش در زمینه قوانین و دستورالعمل‌های تأسیس پیش‌دبستانی، این نگرانی را به وجود آورده که ورود به این حوزه کاهش پیدا کند. امیدواریم تدابیری اندیشیده شود که این اتفاق نیفتد.

رسیدگی به منابعی که توسط استان‌ها و مؤسسات آماده می‌شود، روندی طولانی است. اگر پاسخ‌گویی در کوتاه‌ترین زمان

قرآنی یکی است؛ اما باید از روش‌های جدید برای انتقال آن استفاده کرد.

اشاره‌های دست، فعالیت نمایشی... از جمله روش‌های جدیدی است که در آموزش پیش‌دبستانی می‌توان از آن‌ها استفاده کرد. البته باید به این نکته توجه کرد که هیچ نوع تحمیلی بر کودک نباشد. چون از قرآن و دین زده می‌شوند. پس باید آن‌ها را مخیر کنیم

انس با قرآن نیازمند فرهنگ‌سازی

روش‌های ایجاد انس با قرآن کریم از دیگر موضوعاتی بود که کارشناسان در این نشست به آن پرداختند. معماری زاده در ادامه به این موضوع پرداخت و گفت: «یکی دیگر از عواملی که می‌تواند انس با قرآن را در کودکان تقویت کند، موضوع روش است که باید به آن توجه کرد.

هدف‌های ما در بحث آموزش در حیطه دانش، مهارت و نگرش است. در حیطه دانش به بچه‌ها فواید مسواک زدن را در قالب اطلاعات ارائه می‌دهیم. مهارت مسواک زدن و نحوه صحیح آن را نیز آموزش می‌دهیم.

احمد معماری زاده

در حیطه نگرش بچه‌ها باید به مسواک زدن علاقه‌مند شوند که در این حیطه مشکل داریم. روشی که دانش و مهارت را به بچه‌ها منتقل می‌کنیم؛ در ایجاد علاقه و نگرش مؤثر است و روش‌ها از هم جدا نیستند.

در زمینه آموزش قرآن و علاقه‌مندسازی، فرهنگ‌سازی نیز مطرح است. چند سال گذشته کودکی به نام «زبیده» که از حافظان اهل تسنن بود و هم‌چنین «محمدحسین